

Betænkning og indstilling

fra det af folketinget nedsatte udvalg vedrørende de i 1945—53 virkende parlamentariske kommissioners beretninger.

(Afgivet af udvalget den 11. februar 1955).

Udvalget har afholdt 8 møder og har modtaget enkelte henvendelser, hvoraf dog ingen har haft betydning for udvalgets arbejde.

Der har i udvalget været enighed om, at udvalgets opgave i henhold til beslutningen om dets nedsættelse har været begrænset til på grundlag af de parlamentariske kommissioners beretninger at give indstilling om eventuel rigsretsanklage mod ministre eller andre særligt ansvarlige for deres forhold ved Danmarks besættelse den 9. april 1940 eller i besættelsestiden. Udvalget har således ikke haft nogen beføjelse til at fremskaffe yderligere oplysninger eller til at inddrage andre forhold end de nævnte under sit arbejde.

Udvalgets medlemmer har gennemgået de parlamentariske kommissioners beretninger, og udvalget har derefter drøftet en række af de i beretningerne omtalte forhold. Et flertal og tre mindretal ønsker hertil at knytte de nedenfor anførte bemærkninger.

Hele udvalget indstiller herefter, at der *ikke* rejses rigsretsanklage mod nogen for noget forhold vedrørende Danmarks besættelse den 9. april 1940 eller for noget forhold i besættelsestiden.

Udvalgets flertal (Ditlevsen, Poul Hansen (Kalundborg), Urban Hansen, Per Hækkerup, Carl P. Jensen, Kolbjørn, Mørk, Edel Saunte og Skytte) er enig i, at udvalgets opgave har været begrænset af folketingets beslutning af 9. april 1954 om ud-

valgets nedsættelse, idet det heri hedder, at udvalget skal overveje, „hvorvidt beretningerne fra de i årene 1945—53 virkende parlamentariske kommissioner giver grundlag for at rejse rigsretsanklage mod ministre eller andre særligt ansvarlige for deres forhold ved Danmarks besættelse den 9. april 1940 eller i besættelsestiden“. Udvalget har således ikke haft nogen beføjelse til at fremskaffe yderligere oplysninger, hverken om nye emner eller om de emner, kommissionerne allerede har behandlet. Endvidere er flertallet enig i, at udvalget efter den således foretagne gennemgang af de foreliggende oplysninger alene har til opgave at afgive indstilling om en eventuel rigsretsanklage. Herved bemærker flertallet, at strafforfølgning for rigsretten kun kan finde sted i overensstemmelse med strafferettens almindelige lovbestemmelser, altså kun for rent konkrete handlinger eller undladelser, hvis strafbarhed er hjemlet ved lov. Straffehjemlen må altså søges enten i gældende straffelov eller i særlige love med straffende bestemmelser.

Man er dernæst enig i, at de bestemmelser, der i denne forbindelse vil kunne komme på tale, er straffelovens kap. 12 om landsforræderi og kap. 16 om forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv, specielt § 156 og § 157 om tjenesteforsømmelser, samt straffelovstillægget af 1. juni 1945.

Med hensyn til forholdene i forbindelse med besættelsen den 9. april 1940 kan fler-

tallet efter at have gennemgået det i beretningerne I—III og XII foreliggende materiale ganske tilslutte sig, hvad der allerede udtaltes side 10 i den under 4. oktober 1945 afgivne betænkning fra kommissionen af 15. juni 1945, nemlig:

„Der er ikke, hvad angår de ledende ansvarliges stilling med hensyn til besættelsen af Danmark, fremkommet noget som helst, der kan begrunde, at nogen — det være sig en minister eller en ledende militær eller diplomatisk personlighed — skulle have gjort sig skyldig i forhold af landsforræderisk karakter. Det bør efter kommissionens mening her slås fast, at vel er der begået fejl og forsømmelser, men der har ikke af nogen af de pågældende været udvist utilbørlige forhold til besættelsesmagten, hverken før eller selve den 9. april.“

Der foreligger således ikke — heller ikke i de senere fremkomne beretninger — noget grundlag for rigsretsanklage mod nogen for landsforræderi, ligesom der heller ikke efter flertallets opfattelse foreligger grundlag for rigsretsanklage mod nogen for embedsforømmelse.

Om udviklingen under besættelsen ønsker flertallet at udtale:

Efter regeringens beslutning den 9. april 1940 om under protest at affinde sig med den tyske besættelse enedes et stort flertal i rigsdagen om gennem et nationalt samarbejde, der gav sig udtryk i dannelsen af en samlingsregering og oprettelsen af de fem demokratiske partiers samarbejdsudvalg, at søge et dansk styre opretholdt, at undgå inddragen krigen på tysk side og såvidt muligt undgå besættelsesmagtens indgreb i danske anliggender.

Uanset om man ud fra en politisk bedømmelse er enig i de beslutninger, som regeringen eller de enkelte ministre eller de særligt ansvarlige embedsmænd traf i forhold til besættelsesmagten, fremgår det af materialet i beretningerne IV—VIII, X, XI og XIII, at rigsdagens flertal stod bag alle væsentlige beslutninger, at de ansvarlige i alle tilfælde har handlet ud fra et skøn over, hvad der tjente danske interesser bedst, at man som hovedregel ved forhandlinger søgte at gøre indrømmelserne overfor besættelsesmagten så små som muligt, og at der i intet

tilfælde har foreligget landsforræderi eller er udvist utilbørligt forhold overfor besættelsesmagten. Det bør herved haves for øje, at de ansvarlige i en række tilfælde stod overfor nødvendigheden af at handle eller udtale sig, hvis man ønskede at videreføre den fastlagte linie, medens en tilsvarende nødvendighed ikke var tilstede for andre borgere.

Beretning XIV om det tyske mindretals forhold til besættelsen giver ikke flertallet anledning til bemærkninger, idet retsopgøret på dette område allerede er foretaget på grundlag af den almindelige straffelovgivning.

Flertallet er herefter enig i, at der heller ikke, for så vidt angår forholdene under besættelsen, er grundlag for at rejse rigsretsanklage mod nogen.

Et *mindretal* (Henry Christensen, N. Chr. Christensen, Gideon, Kr. Juul og Lorentzen) ønsker at udtale, at der kan rettes indvendinger af forskellig art mod, at det alene var medlemmer af folketinget, der foretog undersøgelse af politikeres forhold, og at den kritik, der har været fremsat herom, ikke har været uden berettigelse. På den anden side kan det være berettiget at fremsætte tvivl om, hvorvidt de sædvanlige strafferetlige organer bedre kunne have løst den svære opgave, selvom det dog må antages, at det havde begrænset stoffet og givet det en mere præcis form.

Efter den beføjelse, der er givet udvalget vedrørende den parlamentariske kommissions beretninger, har dette udvalg kun mulighed for at afgive indstilling til folketinget på grundlag af de beretninger, den parlamentariske kommission har afgivet, og udvalget har altså ikke haft mulighed for at udtale sig om, hvorvidt kommissionens beretninger har omfattet alle de forhold, der burde være undersøgt eller suppleret. Udvalgets opgave har alene været at gennemgå de foreliggende beretninger og på grundlag af disse overveje, om de måtte give grundlag for at rejse rigsretsanklage som nærmere anført i beslutningen.

Mindretallet har herefter den opfattelse, at bestemmelser, der i denne forbindelse kunne komme på tale, er straffelovens kapitel 12 om landsforræderi og kapitel 16 om forbrydelse i offentlig tjeneste, specielt paragraf

156 og paragraf 157 om tjenesteforsømmelse, ligesom bestemmelser i straffelovstillægget må kunne tages i betragtning.

Forholdet omkring Danmarks besættelse af 9. april 1940 og begivenhederne, der gik forud, har været genstand for indgående drøftelse. Mindretallet har den opfattelse, at de ansvarlige ministre *ikke* har taget det hensyn til de alarmerende indberetninger fra det danske gesandtskab i Berlin i dagene forud for den 9. april, som situationens alvor måtte forudsætte. Selvom disse indberetninger kunne være genstand for forskellig vurdering med hensyn til, om der ville finde et angreb på Danmark sted eller ej, så burde indberetningerne i hvert fald have medført, at der var etableret et snævert samarbejde mellem de særligt ansvarlige, hvorved antagelig flere af de oplagte fejltagelser og manglende årvågenhed, der også i historiens lys vil forekomme forstemmende og nedslående, kunne være undgået. Det synes, som om de, der havde ansvaret for rigets styrelse og forsvarrets beredskab, i for ringe grad har taget tilbørligt hensyn til og draget konsekvenserne af den mulighed, at de alarmerende advarsler kunne være bygget på rigtige oplysninger, hvad man dog måtte forudsætte, da de kom fra gesandtskabet i Berlin.

Det forekommer også uforståeligt, at de særligt ansvarlige ministre ikke har orienteret det udenrigspolitiske nævn og partiformændene på et tidligere tidspunkt. Denne mangel på samarbejde og orientering havde bl. a. den virkning, at der ikke på det sene tidspunkt, hvor orienteringen fandt sted, forelå nogen mulighed for at træffe effektive forsvarsforanstaltninger. Det har i denne forbindelse været genstand for indgående drøftelse, hvilken betydning man måtte tillægge folketingets udtalelse af 19. januar 1940. Denne udtalelse havde følgende ordlyd:

„Folketinget beslutter at udtale, at man fra alle sider i det danske folk er enig om, at landets neutralitet skal opretholdes, og at de midler, der rådes over, om fornødent skal anvendes for at hævde og værne rigets fred og uafhængighed, og tilsiger ministeriet sin støtte i arbejdet herfor.“

Efter mindretallets opfattelse måtte denne vedtagelse og de udtalelser, der fremsattes fra ansvarlige i forbindelse hermed, op-

fattes som et påbud til regeringen om, at værnene — i det omfang forsvarslovene afgav mulighed herfor — måtte bringes i en sådan stand, at det blev et neutralitetsværn, der kunne og skulle modsætte sig, at overrumpling fandt sted. Det er endvidere mindretallets opfattelse, at regeringen ikke efterkom dette påbud. Det må naturligvis erkendes, at situationen på det tidspunkt, hvor de kritiske og ulykkelige begivenheder udløstes, var, at Danmark stod overfor et overmægtigt Tyskland, at Tysklands modstandere var uden mulighed for at komme Danmark til hjælp, at Danmark med god grund var opskræmt af den skæbne, der blev Polen til del, da dette land satte sig til modværge, men det eliminerer ikke de betragtninger, at der er begået fejl og forsømmelser, hvilket da også enstemmigt er fastslået i den første kommissionsbetænkning af 4. oktober 1945.

Selvom der ved vurderingen af begivenhederne omkring 9. april 1940 både kan anlægges politisk og strafferetlig bedømmelse, er mindretallet enig i konklusionen fra den omtalte kommissionsudtalelse om, at fejlene og forsømmelserne ikke har haft landsforræderisk karakter.

Når talen i dag er om *fejl og ansvar*, må det tages med i bedømmelsen, at der er gået næsten 15 år, siden de ulykkelige begivenheder fandt sted, og at størsteparten af ansvarlige personligheder fra dagene omkring og under besættelsen er døde. En retsforfølgning af nulevende kan derfor få et skær af vilkårlighed over sig. Dertil kommer, at de forklaringer, der er afgivet for den parlamentariske kommission, er så indbyrdes modstridende og præget af, at de af kommissionens medlemmer stillede spørgsmål på adskillige områder synes at savne fornøden objektivitet. Forklaringerne bør derfor efter mindretallets skøn ikke danne grundlag for retsforfølgning. De senere foretagne afhøringer — derunder fremskaffelse af de tyske dokumenter — viser, at besættelsen af Danmark var led i en krigsforbrydelse.

Om udviklingen under besættelsen og skiftende ministres og senere departementschefstyrets forhold til besættelsesmagten må fremhæves, at det nationale samarbejde politikerne imellem fandt udtryk i dannelsen af en samlingsregering og de fem

Bet. og indstilling vedr. de parlamentariske kommissioners beretninger.

demokratiske partiers samarbejdsudvalg. Målet var at søge dansk styre opretholdt og at undgå, at Danmark blev inddraget i krigen på tysk side. Dette mål blev nået både under samlingsregeringerne og under departementschefstyret.

Uanset om man udfra en senere bedømmelse kan bifalde de beslutninger, regeringen eller de enkelte ministre eller særligt ansvarlige embedsmænd traf i forhold til besættelsesmagten, må det dog — efter mindretallets opfattelse — på grundlag af det materiale, der har været til bedømmelse, fremhæves, at de ansvarlige ministre og embedsmænd har handlet udfra et personligt skøn over, hvad der tjente Danmarks interesser bedst, og at regeringen og rigsdag — men især regeringen — stadig var ude for et voldsomt pres fra besættelsesmagtens side, således at de ansvarlige i en række tilfælde stod overfor nødvendigheden af at handle eller udtale sig, hvis de skulle videreføre den fastlagte linie, hvis formål var at holde Danmark udenfor endnu større ulykker. En del af disse udtalelser og handlinger har i befolkningen fremkaldt harme og er fundet anstødelige udfra en dansk tankegang. Det må i denne forbindelse erindres, at flere af de ansvarlige ministre og embedsmænd under besættelsen påtog sig hverv efter indtrængende opfordringer, og uden at de selv havde ønsket disse hverv.

Mindretallet tilslutter sig derfor, at det indstilles til det høje folketing, at der ikke rejses rigsretsanklage mod nogen, idet man ønsker at udtale, at der i det store materiale, der har været forelagt gennem den parlamentariske kommissions betænkninger, efter vort bedste skøn ikke findes bevis for, at nogen har gjort sig skyldig i forhold af landsforræderisk karakter, ligesom mindretallet også kan tiltræde, at der ikke rejses tiltale for forhold, der måtte angå tjenesteforsømmelse.

Et andet mindretal (Poul Møller og Tesdorpf) er med flertallet enigt i:

1. at udvalgets beføjelser ikke når videre end til at give indstilling om rejsning af tiltale på grundlag af det materiale, der foreligger i kommissionens beretninger,
2. at strafforfølgning for rigsretten i mangel af en egentlig ministeransvar-

12 Udvalgenes betænkninger m. m.

lighedslov kun kan finde sted efter de for tjenestemænd gældende strafferetlige regler,

3. at der ikke efter det foreliggende findes grundlag for at rejse tiltale mod nogen person for landsforræderi.

Mindretallet ønsker derefter at udtale:

at mindretallet betragter det som en afgørende fejl, at folketinget udelukkende har overladt til tingets egne medlemmer at foretage de undersøgelser og afhøringer, som ifølge folketingets beslutning ligger til grund for udvalgets indstilling. De skiftende parlamentariske kommissioner har ikke kunnet give befolkningen den fornødne tillid til, at alt af interesse for landets besættelse blev uvildigt og kritisk gennemgået.

Mindretallet anser det iøvrigt ved bedømmelsen for nødvendigt at skelne skarpt imellem tiden før og efter 9. april 1940. Hvad angår tiden efter 9. april 1940, finder mindretallet, at den politik, man med befolkningens tilslutning bestemte sig til at føre fra 9. april 1940 til 29. august 1943, var så vanskeligt gennemførlig og så afvigende fra alle tidligere foreliggende forhold såvel under fred som under krig, at det ikke skønnes rimeligt eller muligt i dag at tage den op til en ny og vanskelig undersøgelse og bedømmelse.

Med hensyn til tiden før den 9. april 1940 er det efter mindretallets opfattelse ganske klart, at den daværende regering ikke handlede efter det pålæg, som folketingets beslutning af 19. januar 1940 var udtryk for. Mindretallet er derfor ikke overbevist om, at tiltale for rigsretten for overtrædelse af borgerlig straffelovs §§ 156 og 157 vedrørende embedsforsømmelse ville være udelukket. Forsvarslovene af 7. maj 1937 indeholdt de fornødne bemyndigelser for forsvarsministeren til at indkalde sikringsstyrken, foranstalte mobilisering m. v.

Da krigen brød ud i september 1939, afgav Danmark erklæring om at ville forblive neutral under stormagtsopgøret i Europa. Daværende statsminister Stauning meddelte rigsdagen dette 1. september 1939, samtidig med at han oplyste, at „der er truffet nødvendige foranstaltninger, så hær og flåde kan søge at løse de opgaver, der foreligger til sikring af landets neutralitet. Den nødvendige beredskabsstyrke vil blive tilvejebragt i løbet af i morgen og nærmest føl-

gende dage. Flåden er i hovedsagen bemandet, og hvad der måtte mangle, bringes nu til udførelse". Disse udtalelser kunne ikke levne tvivl om Danmarks forsvars- og udenrigspolitiske stilling.

Den tvivl, som statsminister Staunings nytårstale 1. januar 1940 kunne give anledning til, medførte, at folketinget 19. januar 1940 enstemmigt udtalte: „at man fra alle sider i det danske folk er enig om, at landets neutralitet skal opretholdes, og at de midler, der rådes over, om fornødent skal anvendes for at hævde og værne rigets fred og uafhængighed“. Statsministeren udtalte under forhandlingerne: „Ministeriet kan fuldt og helt tiltræde de synspunkter, som forslaget fører frem angående landets neutralitet og nationens vilje til at værne denne og vort lands uafhængighed“.

Denne erklæring af et enigt folketing må efter mindretallets opfattelse være forpligtende for den daværende regering, selvom den daværende forsvarsminister ikke deler denne anskuelse. Erklæringen udelukkede selvsagt ikke, at den ansvarlige minister i en konkret situation måtte anlægge et personligt skøn over, hvilke foranstaltninger der burde bringes i anvendelse, men den måtte forpligte en parlamentarisk regering så langt, at den ikke aldeles kunne undlade at træffe de til rigets værn fornødne foranstaltninger, specielt drage omsorg for, at dette værn i hvert fald var så stærkt, at landets regering i påkommende tilfælde kunne bevare sin handlefrihed og ikke skulle træffe beslutninger 9. april om morgenen som krigsfanger.

Da mindretallet altså må mene, at erklæringen af 19. januar 1940 må forpligte en regering så vidt, må en tilsidesættelse af disse pligter anses for forsømmelse i lighed med tilsidesættelse af et af rigsdagen ved lovetaget pålæg.

Regeringens adfærd giver imidlertid mindretallet anledning til at mene, at en sådan tilsidesættelse forelå.

Hjemsendelse med uniform af 30 000 værnepligtige havde fundet sted under den forudsætning, at de kunne indkaldes hurtigt under truende forhold. Trods de foruroligende indberetninger i begyndelsen af april 1940 og generalkommandoens henstillinger skete en sådan genindkaldelse ikke. Af udannet mandskab under kommando rådede

hæren derfor kun over 6 600 mand fordelt med 3 300 mand på Sjælland og 3 300 i Jylland og på Fyn. En så ringe beredskabsstyrke måtte i den foreliggende situation anses for utilstrækkelig til at opfylde 19. januar-erklæringen og landets neutralitetsforpligtelse overfor omverdenen.

Det må endvidere bebrejdes den daværende forsvarsminister, at han først 6. april 1940 fandt anledning til at orientere generalkommandoen om situationen, endda uden at give fuldstændige oplysninger om indberetningen af 4. april 1940. Forsvarsministeren undlod imidlertid efter råd af viceadmiralen at foretage ekstraordinære foranstaltninger for ikke at vække uro og nøjedes med et løfte til generalkommandoen om at overveje, hvorvidt der var grund til at foretage indkaldelser. Denne overvejelse førte ikke til, at ministeren søndag den 7. april påny drøftede situationen med de militære chefer; først 8. april om formiddagen lovede forsvarsministeren at forebringe chefernes henstilling til den øvrige regering, endog uden at ministeren lovede at anbefale forslaget. Det fremgår af den daværende forsvarsministers egen redegørelse, at han ikke anbefalede indkaldelser af nogen art, fordi han anså dem for farlige. Senere på dagen afviste ministeren påny forslag om sikringsstyrkens indkaldelse. Ministeriet afviste ligeledes de af generalkommandoens foreslåede troppeforskydninger, og såvidt ses, er forsvarsministeren ikke overfor sine kolleger i regeringen gået kraftigt ind for, at i hvert fald dette ønske blev imødekommet. Det må forbyse, at forsvarsministeren den 8. april 1940 endog pålagde generalkommandoen at flytte et luftværnsbatteri til Rømø og bøjede sig for finansministerens krav vedrørende grænsegen-darmeriets deltagelse i forsvaret, hvorved planlægning af grænseforsvaret i de sidste timer måtte ændres.

Vedrørende søværnets manglende beredskab synes det givet, at forsvarsministerens ordre bevidst er tilsidesat eller ubevidst misforstået. Selvom ministeren anvendte udtrykket „højeste alarmberedskab“ i stedet for de sædvanlige tekniske udtryk til brug for flåden, burde hans nærmeste rådgiver, viceadmiralen, der samtidig var marineministeriets direktør, have

retledet ministeren. At ministeren derimod undlod at tage skridt til at placere de bemandede skibe således, at Øresund og Østersøen ikke var aldeles blottet, må bebrejdes ham, idet han ikke uden videre kan henholde sig til, at søværnskommandoens chef indtil det sidste var modstander af enhver militær foranstaltning og anså et tysk angreb for usandsynligt.

At kystforternes mandskab fik landlov den 8. april, og at Middelgrundsfortet var særdeles dårligt bemandede, må mindretallet betragte som uheldige omstændigheder, der dog næppe i sig selv vil kunne bebrejdes ministeren, der havde ret til at gå ud fra, at søværnskommandoen i hvert fald ikke ved handlinger 8. april direkte svækkede Københavns forsvar.

Det må derimod efter mindretallets opfattelse anses for en forsømmelse af ministeren, at han — efter at angrebet var sat ind og inden mødet på Amalienborg — akkviescerede ved viceadmiral Rechnitzers ordre om, at danske søstridskræfter ikke måtte skyde før efter nærmere ordre, hvilket medførte, at de end ikke måtte sætte sig til modværge overfor uprovokerede angreb.

Det må endvidere anses for en forsømmelse, at forsvarsministeren ikke i tiden fra krigsudbrudet 1. september 1939 til besættelsen foretog sig noget for at koordinere forskellige statsinstitutioners og administrationsgrenes indberetninger vedrørende militære forhold. Resultatet heraf blev, at tyske tropper kunne marchere fra Gedser til Storstrømsbroen og benytte jernbanetog, uden at indberetninger fra told- eller statsbanemyndigheder blev meddelt de militære myndigheder.

Mindretallet mener ikke specielt at kunne drage hr. Alsing Andersen til ansvar for manglende orientering af rigsdagens partier igennem udenrigspolitisk nævn eller 8 mands-udvalget, da den daværende regering må bære et kollektivt ansvar derfor; mindretallet har derfor alene begrundet sine synspunkter i forhold, hvor den daværende forsvarsminister måtte have et selvstændigt ansvar og en selvstændig pligt til at handle. At være betroet den øverste ledelse af landets forsvar under en storkrig i Vesteuropa må nødvendigvis kræve en særlig aktivitet og agtpågivenhed,

specielt efter at folketinget ved sin beslutning af 19. januar 1940 klart havde tilkendegivet, at landets neutralitet og uafhængighed skulle værnes med de til rådighed værende midler.

Mindretallet må imidlertid erkende, at den lange tid, der er forløbet, siden Danmark blev besat, vil gøre det vanskeligt at føre et til domsfældelse fornødent bevis, blandt andet fordi adskillige af de implicerede i mellemtiden er afgået ved døden. Det vil næppe være rimeligt alene at rejse tiltale mod folketingsmand Alsing Andersen, hvis undladelse ikke vil kunne bedømmes uden samtidig bedømmelse af de afdødes, statsminister Staunings, udenrigsminister Munchs og viceadmiral Rechnitzers, forhold. Desuden har verdensudviklingen og vort lands ændrede udenrigs- og forsvarspolitik givet svaret på bedømmelsen af Danmarks udenrigs- og forsvarspolitiske linie i perioden inden 2. verdenskrig.

Under hensyn hertil skal mindretallet anbefale folketinget at tage de parlamentariske kommissioners beretninger til efterretning og dermed overlade denne periodes politik og politiske handlinger til historiens bedømmelse.

Et tredje mindretal (Thestrup) er med det af Poul Møller og Tesdorpf bestående mindretal enig i at anbefale folketinget at tage de parlamentariske kommissioners beretninger til efterretning og dermed overlade denne periodes politiske handlinger og politik til historiens bedømmelse.

Jeg er enig med Poul Møller og Tesdorpf i:

1. at udvalgets beføjelser ikke når videre end til at give indstilling om rejsning af tiltale på grundlag af det materiale, der foreligger i kommissionens beretninger,
2. at der ikke efter det i disse beretninger oplyste findes grundlag for at rejse tiltale mod nogen person for landsforræderi, og
3. at der derfor alene kan være tale om at rejse tiltale mod nogen af de personer, der kan blive tale om at rejse tiltale imod for rigsretten, efter de særlige strafferetlige regler, der gælder for tjenestemænd.

Jeg er endvidere enig med Poul Møller og Tesdorpf i at betragte det som en afgørende

fejl, at folketinget udelukkende har overladt til tingets egne medlemmer at foretage de undersøgelser og afhøringer, som ifølge folketingets beslutning ligger til grund for udvalgets indstilling. De skiftende parlamentariske kommissioner har ikke kunnet give befolkningen den fornødne tillid til, at alt af interesse for landets besættelse blev uvildigt og kritisk gennemgået.

Jeg er endelig enig med Poul Møller og Tesdorpf i, at det er nødvendigt at sondre skarpt mellem tiden før og efter 9. april 1940, og at den politik, man bestemte sig for at føre efter 9. april 1940, var så vanskelig gennemførlig og så afvigende fra alle tidligere foreliggende forhold såvel under fred som under krig, at det ikke skønnes rimeligt eller muligt i dag at tage den op til en ny og vanskelig undersøgelse og bedømmelse.

Med hensyn til tiden før den 9. april 1940 er det min opfattelse, at den daværende regering ikke handlede i overensstemmelse med folketingets beslutning af 19. januar 1940, men uanset denne beslutning vedblev at følge den udenrigs- og forsvarspolitiske linie, som den havde fulgt i tiden op til den 2. verdenskrig, og som kort kan karakteriseres som gående ud på, at enkeltstående neutralitetskrænkelser skulle afværges, men at et egentligt forsvar mod et angreb fra tysk side med landets erobring som mål var nytteløst og derfor ikke skulle føres.

Når jeg ikke finder det rimeligt at rejse tiltale for, at denne linie uanset erklæringen af 19. januar 1940 blev fulgt, er det af følgende grunde:

1. Der er forløbet mere end 14 år siden de pågældende begivenheder, og disse

begivenheder har langt den største del af denne periode ligget lige så klart oplyst som i dag.

2. I mangel af en egentlig ministeransvarlighedslov er det ikke klart, hvor langt og i hvilken grad en erklæring fra folketinget som den nævnte af 19. januar 1940 var forpligtende i en situation som den foreliggende, eller hvilke strafferetlige følger en tilsidesættelse af den kunne medføre.
3. De to lovbestemmelser, som der herefter alene kan være tale om at rejse tiltale efter — straffelovens §§ 156 og 157 — har ikke været tænkt anvendt på forhold af den heromhandlede art, og den straf, der efter disse bestemmelser kan idømmes — hæfte eller bøder — er så ubetydelig, at det vil virke urimeligt at søge et forhold som det heromhandlede: tilsidesættelse fra regeringens side af folketingets beslutning i et spørgsmål om landets eksistens som selvstændig stat, henført herunder.
4. De personer, der har hovedansvaret for den udenrigspolitiske og forsvarspolitiske linie, der blev ført, er ikke længere i live.

Indstilling:

Af udvalget:

Folketinget beslutter, at der *ikke* rejses rigsretsanklage mod nogen for noget forhold vedrørende Danmarks besættelse den 9. april 1940 eller for noget forhold i besættelsestiden.

Henry Christensen.

N. Chr. Christensen.

Ditlevsen.

Gideon.

Poul Hansen (Kalundborg),
formand og ordfører.

Urban Hansen.

Per Hækkerup.

Carl P. Jensen.

Kr. Juul.

Kolbjørn.

Lorentzen,
næstformand.

Poul Møller.

Mørk.

Edel Saunte.

Skytte.

Tesdorpf.

Thestrup.